

Prikaz Suite Francaise F. Poulenca u kontekstu klavirske glazbe 20. stoljeća

Čukljaš, Emanuel

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:523376>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-25**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Muzička akademija u Puli

EMANUEL ČUKLJAŠ

**PRIKAZ *SUITE FRANÇAISE* F. POULENCA U KONTEKSTU
KLAVIRSKÉ GLAZBE 20. STOLJEĆA**

Završni rad

Pula, 2024.

Sveučilište Jurja Dobrile u Pula
Muzička akademija u Puli

EMANUEL ČUKLJAŠ

**PRIKAZ *SUITE FRANÇAISE* F. POULENCA U KONTEKSTU
KLAVIRSKÉ GLAZBE 20. STOLJEĆA**

Završni rad

JMBAG: 0303091174, redoviti student

Studijski smjer: Glazbena pedagogija

Kolegij: Klavir

Područje: Glazbena umjetnost

Polje: Glazbena pedagogija

Mentorica: Vesna Ivanović Ocwirk, umj. savj.

Pula, 2024.

SADRŽAJ

1.	UVOD	1
2.	ŽIVOTOPIS I UTJECAJ NA STVARALAŠTVO	2
2.1.	Životopis	2
2.2.	Claude Gervais: inspiracija i primjer	4
2.3.	Suvremenici njegovog doba	5
2.4.	Les Six	6
2.5.	Klavirski opus članova Les Six	8
3.	GLAZBENO STVARALAŠTVO	10
3.1.	Prve skladbe	10
3.2.	Uspon slave	11
4.	PRIKAZ SUITE FRANÇAISE F. POULENCA	12
4.1.	<i>Suite Française</i>	12
4.2.	Stavak <i>Pavane</i>	14
4.3.	Suita – F. Poulenc i njegovi suvremenici	15
4.4.	Barokne suite i suite F. Poulenca	16
5.	ANALIZA KLAVIRSKOG OPUSA F. POULENCA	17
6.	ZAKLJUČAK	20
	LITERATURA	22
7.	SAŽETAK	24
8.	SUMMARY	25
	POPIS SLIKA	26

1. UVOD

Francis Jean Marcel Poulenc, rođen 7. siječnja 1899. u Parizu, jedan je od najistaknutijih francuskih skladatelja 20. stoljeća. Njegovo glazbeno stvaralaštvo obuhvaća raznolike žanrove, uključujući solističku i komornu glazbu, operu, balet i zborsku glazbu. Poulenc je bio član poznate skupine „Les Six”, koju su činili francuski skladatelji koji su se zalagali za jednostavniji i neposredniji glazbeni izraz, suprotstavljajući se pretjeranom impresionizmu i romantizmu tog vremena. Poulencova glazba odiše jedinstvenom mješavinom vedrine, duhovitosti i dubokih emotivnih trenutaka. Njegov skladateljski stil često je obilježen melodijskom jednostavnošću i harmonijskom inventivnošću, što je rezultiralo prepoznatljivim zvukom koji se ističe svojom originalnošću i pristupačnošću. Poulenc je bio sposoban spojiti klasične forme s modernim harmonijama i ritmovima, čime je stvorio djela koja su istovremeno tradicionalna i suvremena.

Jedan od ključnih elemenata u njegovom životu i radu bila je njegova katolička vjera, koja je duboko utjecala na njegova duhovna djela. Njegova skladba „Gloria” i zbarski radovi poput „Stabat Mater” i „Quatre motets pour un temps de pénitence” svjedoče o njegovom dubokom duhovnom nadahnuću i sposobnosti da izrazi religiozne osjećaje kroz glazbu.

Poulencov doprinos glazbi 20. stoljeća prepoznat je i cijenjen od strane mnogih njegovih suvremenika, kao i od strane kasnijih generacija. Njegov rad odražava bogatstvo francuske glazbene tradicije, dok istovremeno uvodi inovativne elemente koji su oblikovali glazbeni pejzaž svog vremena. Kroz ovaj završni rad, istražiti će se različiti aspekti Poulencovog glazbenog stvaralaštva, njegova biografija, utjecaji i nasljeđe, s ciljem da se pruži sveobuhvatni uvid u život i djelo ovog izvanrednog skladatelja.

2. ŽIVOTOPIS I UTJECAJ NA STVARALAŠTVO

2.1. Životopis

Francis Jean Marcel Poulenc rođen je 7. siječnja 1899., a preminuo je 30. siječnja 1963. Bio je francuski skladatelj i pijanist. Njegove skladbe uključuju solo pjesme, glasovirska djela, komornu glazbu, zborna djela, opere, balete i orkestralnu koncertnu glazbu. Među njegova najpoznatija djela spada klavirska suita „Trois mouvements perpétuels” (1919.), suita *Suite Française*, balet „Les biches” (1923.), „Concert champêtre” (1928.) za čembalo i orkestar, „Koncert za orgulje” (1938.), opera „Dialogues des Carmélites” (1957.) i „Gloria” (1959.) za sopran, zbor i orkestar (Andreis, 1989). Kao jedini sin prosperitetnog proizvođača lijekova, od Poulenca se očekivalo da će naslijediti oca u radu obiteljske tvrtke, nije mu bilo dopušteno da se upiše na glazbeni fakultet. Studirao je kod pijanista Ricarda Viñesa, koji mu je postao mentor nakon smrti njegovih roditelja. Poulenc je također upoznao Erika Satiea, pod čijim je vodstvom postao jedan od skupine mladih skladatelja poznatih pod zajedničkim imenom Les Six (Andreis, 1989).

Osim što je bio skladatelj, Poulenc je bio i uspješan pijanist. Osobito se proslavio svojim izvođačkim partnerstvom s baritonom Pierreom Bernacom (koji ga je također savjetovao u vokalnom pisanju) i sopranisticom Denise Duval (Andreis, 1989). S oboje je bio na turnejama po Europi i Americi te je kao pijanist snimio brojne snimke. Bio je među prvim skladateljima koji su uvidjeli važnost gramofona te je intenzivno snimao od 1928. nadalje (Andreis, 1989).

Poulenc je rođen u Parizu, bio je sin jedinac Émilea Poulenca i njegove supruge Jenny Royer. Emile Poulenc bio je suvlasnik Poulenc Frèresa, uspješnog proizvođača lijekova (Andreis, 1989). Jenny Poulenc bila je iz pariške obitelji širokih umjetničkih interesa. Prema Poulencovu mišljenju, dvije strane njegove prirode izrasle su iz ove pozadine: duboka religiozna vjera iz očeve obitelji i svjetovna i umjetnička strana iz majčine (Muzička enciklopedija, 1990). Kritičar Claude Rostand kasnije je opisao Poulenca kao „pola redovnik, a pola zločesti dječak” (Muzička enciklopedija, 1990). Poulenc je odrastao u glazbenom kućanstvu. Njegova je majka bila pijanistica, sa širokim repertoarom u rasponu od klasičnih do manje uzvišenih djela koja su mu doživotno dala ukus za ono što je on nazivao „divnom lošom glazbom”¹.

¹Tuttle, J. Francis Poulenc: French musician 1899-1963. dostupno na: <https://poulenc.fr/en/biography/> (pregled: 14.8.2024.)

Slika 1. Prikaz umjetnika

Izvor: <https://www.aso.org/artists/detail/francis-poulenc>

Uzimao je satove klavira od pete godine, a kada je imao osam godina prvi put je čuo glazbu Debussyja i bio je fasciniran originalnošću zvuka². Na njegov razvoj utjecala su i djela skladatelja Schuberta te Stravinskog. Osim poznatih skladatelja, Poulenca su dojmili avangardni pjesnici poput Maxa Jacoba i Louisa Aragona čije je pjesme kasnije i uglazbio (Andreis, 1989). 1916. godine Poulenc je postao učenik poznatog pijanista Ricarda Viñesa.

Nakon smrti Poulencovih roditelja, Viñes mu je postao više od učitelja. Bio je, prema riječima Myriam Chimènes u Grove Dictionary of Music and Musicians, mladićev “duhovni mentor”. Poticao je svog učenika na skladanje, a kasnije je održao premijere triju ranih Poulencovih djela. Preko njega se Poulenc sprijateljio s dva skladatelja koji su pomogli oblikovati njegov rani razvoj: Georges Auric i Erik Satie (Mellers, 1993). Auric i Poulenc djelili su sličan glazbeni pogled i

² Tuttle, J. Francis Poulenc: French musician 1899-1963. dostupno na: <https://poulenc.fr/en/biography/> (pregled: 14.8.2024.)

entuzijazam (Bohlman, 2004). Satie se istaknuo kao mentor nekolicini mladih skladatelja u usponu, uključujući Aurica, L. Dureya i A. Honeggera (Muzička enciklopedija, 1990).

2.2. Claude Gervais: inspiracija i primjer

Francis Jean Marcel Poulenc bio je poznat po svojoj sposobnosti da spoji razigranost i ozbiljnost, svjetovnost i duhovnost. Njegova su djela oduvijek privlačila publiku svojom iskrenošću i izražajnošću. Jedan od utjecaja na njegov razvoj kao skladatelja bio je Claude Gervais, manje poznat, ali važan u ranim fazama njegovog života.

Claude Gervaise, renesansni skladatelj iz 16. stoljeća, ostavio je značajan trag u povijesti glazbe kroz svoje plesne i instrumentalne skladbe (Mellers, 1993). Njegova glazba koja je bila proslavljena zbog svoje melodijske jednostavnosti i ritmičke preciznosti, postala je važan izvor inspiracije za kasnije skladatelje, poput Francisa Poulenca. Poulenc je bio poznat po svojoj sposobnosti da spoji prošlost s modernim glazbenim izrazom te je skladajući svoju *Suite Française* 1935. godine, potražio inspiraciju u Gervaisu. Poulenc je reinterpretirao Gervaisove melodije tako što je zadržao autentični duh renesansne glazbe, ali je istovremeno uvodio i suvremene harmonijske te ritmičke elemente (Ivry, 1996). *Suite Française* odražava Poulencovu sklonost prema jednostavnosti i strukturalnoj jasnoći, a upravo to je bila središnjica i Gervaisovih djela. Iako Gervaise nije bio njegov izravni učitelj, Poulenc je kroz ovu kompoziciju odao počast renesansnom skladatelju, čime je dodatno obogatio vlastiti stil prepoznatljiv po harmonijskoj složenosti i melodijskoj pristupačnosti (Mellers, 1993; Ivry, 1996).

Gervais je bio duboko religiozan čovjek i njegov je duhovni život igrao značajnu ulogu u njegovu glazbenom stvaralaštvu. Ova duhovna dimenzija prenijela se na Poulenca, čije su sakralne kompozicije, poput „Glorie” i „Stabat Mater”, među najemotivnijim i najdirljivijim djelima u njegovom opusu. Poulenc je kroz svoju glazbu izražavao svoju osobnu vjeru, stvarajući djela koja su bila istovremeno intimna i univerzalna (Kelly, 2017). Njegova glazba, iako ukorijenjena u tradiciji, uvijek je bila svježija i inovativna. Sposobnost da spoji formalnu disciplinu s kreativnom slobodom učinila ga je jednim od najomiljenijih skladatelja svog vremena. Kroz svoju karijeru, Poulenc je ostao vjeran inspiraciji koju je pronašao u Gervaisu, dok je istovremeno neprestano istraživao nove teritorije i proširivao granice onoga što glazba može biti. Njegova glazba i danas odjekuje svojom iskrenošću i ljepotom, svjedočeći o trajnom naslijeđu koje je ostavio iza sebe.

2.3. Suvremenici njegovog doba

Njegov jedinstveni skladateljski stil, koji je spajao jednostavnost melodije s harmonijskom kompleksnošću, stavio ga je među najistaknutije skladatelje svoga vremena. Njegovi suvremenici, kao što su Erik Satie, Maurice Ravel, Igor Stravinski i članovi skupine „Les Six”, odigrali su ulogu u oblikovanju njegovog umjetničkog puta i definirali glazbeni pejzaž u kojem je djelovao.

Erik Satie, stariji od Poulenca, bio je jedna od najutjecajnijih figura u pariškom glazbenom životu kada je Poulenc započinjao svoju karijeru. Satiejeva jednostavna, ali duboko emotivna glazba, kao i njegov otvoreni prezir prema pretencioznosti, imale su velik utjecaj na Poulenca. Njihovo prijateljstvo i profesionalna povezanost omogućili su Poulencu da se oslobodi tradicionalnih normi i istraži vlastiti, originalni stil (Mellers, 1993).

Maurice Ravel, još jedan značajan skladatelj tog vremena, također je imao utjecaj na Poulenca. Ravelova tehnička preciznost i briljantnost u orkestraciji bili su nešto čemu je Poulenc težio. Iako je Ravelova glazba često bila složenija od Poulencove, njihov zajednički interes za jasnost i eleganciju glazbenog izraza povezao ih je na dubljoj razini. Ravel je također bio mentor mnogim mladim skladateljima, a njegova podrška i savjeti bili su od velike važnosti za Poulenca i njegovu generaciju (Ivry, 1996).

Igor Stravinski, ruski skladatelj koji je proveo veliki dio svog života u Parizu, bio je još jedan važan suvremenik. Stravinski je bio poznat po svojoj revolucionarnoj glazbi, koja je prkosila konvencijama i stalno tražila nove oblike izraza. Poulenc je bio fasciniran Stravinskim, osobito njegovim ritmičkim inovacijama i neobičnim harmonijama. Iako je Poulencov stil ostao pretežno melodijski i harmonski pristupačan, Stravinski ga je potaknuo na eksperimentiranje i proširivanje vlastitih glazbenih horizonata (Mellers, 1993).

Skupina „Les Six” bila je centralna za francusku glazbenu scenu u međuratnom razdoblju (Shapiro, 2011). „Les Six” bili su okupljeni oko pjesnika i kritičara Jeana Cocteaua, dijelili su zajedničku želju da odbace impresionizam i simbolizam te stvore glazbu koja je bila jednostavna, neposredna i povezana s modernim životom. Iako su članovi „Les Six” imali različite glazbene stilove i individualne putove, njihovo prijateljstvo i suradnja značajno su utjecali na Poulenca. Njegova sposobnost da spoji klasične forme s modernim izražajnim sredstvima bila je dijelom rezultat intelektualne i umjetničke razmjene unutar ove skupine (Chang i suradnici, 2024). Svi ovi suvremenici zajedno su oblikovali razdoblje bogato glazbenim inovacijama i raznolikošću. Poulenc

je unutar tog dinamičnog okruženja uspio razviti svoj prepoznatljiv stil. Njegova djela odražavaju utjecaje njegovih kolega, ali i njegovu jedinstvenu umjetničku viziju. Interakcija s ovim velikim glazbenicima omogućila je Poulencu da stalno preispituje i usavršava svoj rad, što ga je učinilo jednim od najvažnijih francuskih skladatelja 20. stoljeća. Kroz analizu odnosa Poulenca s njegovim suvremenicima, možemo bolje razumjeti kako su međusobni utjecaji i suradnje oblikovali glazbeni pejzaž toga vremena.

Satiejeva nekonvencionalnost, Ravelova tehnička briljantnost, Stravinskijeve inovacije i kreativna sinergija unutar „Les Six” omogućili su Poulencu da razvije svoju glazbenu individualnost (Chang i suradnici, 2024). Njegovo nasljeđe, obogaćeno ovim raznovrsnim utjecajima, i dalje odjekuje u svijetu klasične glazbe.

2.4. Les Six

Njegov glazbeni opus obilježen kombinacijom melodijske jednostavnosti i harmonijske složenosti, uvelike je oblikovan kroz njegovu povezanost s grupom poznatom kao „Les Six”. Ova grupa, sastavljena od šest francuskih skladatelja, bila je odgovor na težnju za stvaranjem nove francuske glazbene estetike koja bi se razlikovala od prevladavajućih struja impresionizma i njemačkog romantizma.

„Les Six” su činili Darius Milhaud, Arthur Honegger, Georges Auric, Germaine Tailleferre, Louis Durey i, naravno, Francis Poulenc. Idejni začetnik grupe bio je Jean Cocteau, poznati francuski pjesnik, dramaturg i filmski redatelj, koji je tražio načine kako revitalizirati francusku glazbu. Pod njegovim utjecajem, ova skupina mladih skladatelja okupila se s ciljem da stvori glazbu koja bi bila jednostavnija, direktnija i bliska svakodnevnom životu, odbacujući pretjerani senzualizam i mističnost impresionizma (Mellers, 1993). Poulencov ulazak u „Les Six” bio je presudan trenutak u njegovoj karijeri. Iako je već imao solidnu glazbenu pozadinu i pokazivao izniman talent, povezanost s ostalim članovima grupe omogućila mu je da razvije svoj jedinstveni stil unutar poticajnog i suradničkog okruženja. Svaki član „Les Six” donio je u grupu svoje jedinstvene talente i perspektive, stvarajući dinamičnu i kreativnu sinergiju.

Poulencova glazba često je odražavala duh „Les Six” kroz svoju duhovitost, šarm i melodijsku jasnoću. Njegova sposobnost da kombinira jednostavne, ali dirljive melodije s inovativnim

harmonijskim strukturama bila je u skladu s ciljevima grupe da stvore pristupačnu, ali sofisticiranu glazbu. Djela kao što su „Trois mouvements perpétuels” i balet „Les Biches” jasno pokazuju utjecaj kolega iz grupe i njihovog zajedničkog estetskog cilja (Kelly, 2017). Jedan od ključnih aspekata „Les Six” bila je njihova otvorenost prema različitim glazbenim utjecajima. Dok su odbacivali pretjeranu složenost impresionizma i njemačkog romantizma, nisu se bojali koristiti elemente iz popularne glazbe, jazza i narodne glazbe. Ova eklektičnost bila je očita i u Poulencovim djelima. Njegova glazba često je uključivala ritmičke i harmonijske elemente iz jazza, kao i jednostavne, pamtljive melodije inspirirane narodnim pjesmama. To je omogućilo da njegova djela budu istovremeno svježija i dostupna široj publici.

Slika 2. Prikaz Les six

Izvor: <https://www.classical-music.com/features/composers/les-six-composers>

Poulencova povezanost s ostalim članovima “Les Six” također je pružila platformu za intelektualnu razmjenu i međusobno poticanje. Dok su svi članovi grupe dijelili zajedničke ciljeve, svaki je imao

svoj jedinstveni glas. Honeggerova ozbiljnost i dramatičnost, Milhaudova ritmička složenost, Auricova razigranost, Tailleferreina elegancija i Dureyjeva politička angažiranost pridonijeli su bogatstvu kolektivne glazbene produkcije. U tom okruženju, Poulenc je mogao eksperimentirati i razvijati svoj stil, znajući da ima podršku i kritičku perspektivu svojih kolega.

Iako su se s vremenom putevi članova „Les Six” razdvojili i svaki je skladatelj krenuo svojim putem, utjecaj ove grupe na Poulenca bio je trajan. Njegova glazba zadržala je mnoge karakteristike koje su bile u središtu „Les Six” filozofije: jasnoću izraza, melodijsku pristupačnost i harmonijsku inventivnost. Kroz cijelu svoju karijeru, Poulenc je ostao vjeran ideji da glazba treba biti komunikativna i emocionalno iskrena, što je bio temeljni princip „Les Six” (Chang i suradnici, 2024). Ulazak Francisa Jeana Marcela Poulenca u „Les Six” bio je važan za njegov umjetnički razvoj. Kroz suradnju s ostalim članovima grupe, uspio je oblikovati svoj jedinstveni glazbeni izraz, koji je odražavao duh jednostavnosti, inovativnosti i otvorenosti prema različitim glazbenim utjecajima. „Les Six” pružili su mu platformu za eksperimentiranje i intelektualnu razmjenu, što je omogućilo da njegova glazba ostane svježa, relevantna i izuzetno cijenjena u svijetu klasične glazbe (Mellers, 1993). Poulencov doprinos grupi, kao i utjecaj grupe na njegov rad, svjedoče o snazi kolektivne kreativnosti i važnosti umjetničkih suradnji u oblikovanju glazbenih stilova i estetika.

2.5. Klavirski opus članova Les Six

Klavirska djela članova „Les Six” donijela su značajan doprinos modernoj klasičnoj glazbi. Tranchefort (1987) naglašava raznolikost njihovih pristupa. Govori kako je svaki od članova zadržao svoj jedinstveni stil i odbacio romantizam te u svoja djela uveo jasnoću i jednostavnost (Tranchefort, 1987).

Darius Milhaud, poznat po svojoj svestranosti u skladanju, napisao je velik broj klavirskih djela. Njegov opus za klavir obuhvaćao je najrazličitije žanrove (Tranchefort, 1987). Milhaud je imao žarku želju upoznati se sa svim vrstama popularne glazbe te se čak u svojim skladbama strastveno posvetio ritmovima i „vatrenom jeziku južnoameričke glazbe” (Tranchefort, 1987). Tranchefort (1987) kaže kako je upravo Milhaud bio najveći eksperimentator grupe „Les Six” i kako se uvijek posvećivao harmonijskom i melodijskom istraživanju što je dovelo do toga da u njegovom klavirskom opusu često nailazimo na polimelodiju i politonalnost. Prvo njegovo

klavirsko djelo bila je „Suita” (op. 8), napisana u 5 stavaka. Zatim se predstavio i djelom „Variations sur un thème de Cliquet” (op. 23). Kao njegovo najvažnije djelo istaklo se djelo “Les Printemps” tj. “Proljeća” (op. 25 i op. 66). To djelo bilo je napisano u dva sveska i zamišljeno je u žanru „romanse bez riječi” (Tranchefort, 1987). Upravo je u toj skladbi Milhaud u svakoj dionici koristio ranije spomenuti politonalni jezik (Tranchefort, 1987).

Arthur Honegger, švicarsko-francuski skladatelj, ušao je u „Les Six” nakon što ga je Milhaud uveo u pariške umjetničke krugove (Tranchefort, 1987). Tranchefort (1987) o njemu govori da se držao isključivo narodnog pristupa prema glazbi. Honegger nije imao afiniteta prema klaviru te ga nije koristio pri stvaranju svojih drugih kompozicija, ali je ipak napisao nekoliko klavirskih skladbi, a neke od njih su: „Hommage à Albert Roussel” (Odanost Albertu Rousselu), „Un Prélude” (Preludij), „Arioso”, „Fughette sur le nom de Bach” (Fughetta na ime Bach), „un Cahier romand” (Romanska zbirka), „Pièces” (Komadi) i „Pièces brèves” (Kratki komadi). Klavir je smatrao instrumentom koji ga ograničava te je više težio stvaranju oratorija i simfonija.

Georges Auric, poznat kao najborbeniji sljedbenik „Les Six”, najviše se istaknuo zahvaljujući svojim baletima, ali i klavirskim skladbama. Napisao je nekoliko istaknutih klavirskih djela, a to su: „Sonata u F-duru”, „Partita” i „Doubles Jeux” (djelo napisano za dva klavira) (Tranchefort, 1987). Sonata u F-duru, napisana u 4 stavka, predstavlja Auricovu želju da odbaci romantizam i okrene se izražanjem i dramatičnijem izrazu te se distancira od jednostavnosti. On je partituru za ovo djelo „obilježio prekid u odnosu na svoja prethodna djela, kako u polifonijskom pisanju, tako i u raskošnom stilu” (Tranchefort, 1987). „Partita”, djelo napisano za dva klavira, predstavilo je Auricov pokušaj u dodekafonskom pisanju, ali pritom nije odustajao od karakteristika vlastitog stila (Tranchefort, 1987). „Doubles Jeux” također je bila skladba za dva klavira koja je doživjela velik uspjeh, toliki da je 1971. Auric napisao i „Doubles Jeux II” te „Doubles Jeux III”.

Germaine Tailleferre, jedina ženska članica grupe Les Six, svoju nadarenost za klavir i skladanje pokazivala je već u ranome djetinjstvu³. Napisala je značajan broj klavirskih djela među kojima je bilo i kratkih komada te preludija i varijacija. Erik Satie čuo je Tailleferrinu skladbu za dva klavira pod nazivom „Jeux de Plein Air” i proglasio je svojom glazbenom kćeri (Shapiro,

³ A modern reveal: Songs and stories of women composers. Germaine Tailleferre. Dostupno na: <https://www.amodernreveal.com/germaine-tailleferre> (pregled: 7.9.2024.)

2011). Kao jedne od najznačajnijih klavirskih skladbi izdvajaju se „Impromptu”, „Pastorale”, „Toccata” te mnoga druge koje odražavaju Tailleferriin jedinstven stil koji je bio jasan i sofisticiran.

Louis Durey jedini je član grupe „Les Six” koji nije imao glazbeno obrazovanje. Skladanjem se počeo baviti nakon završetka studija inženjerstva. Preferirao je vokalna djela iznad instrumentalnih (Shapiro, 2011). Skladao je nekoliko značajnih djela za svoj klavirski opus kao što su npr. „Trois préludes (op. 26)”, „Poème”, „Deux études (op. 29)”. Grupu „Les Six” napustio je 1921. godine jer je, za razliku od ostalih članova grupe, težio ozbiljnijim i složenijim glazbenim formama, a ne jednostavnošću i neoklasicističkim elementima (Shapiro, 2011).

Francis Poulenc bio je posljednji član „Les Six”, a o njegovom glazbenom stvaralaštvu bit će riječ u idućim poglavljima.

3. GLAZBENO STVARALAŠTVO

3.1. Prve skladbe

Poulenc je debitirao kao skladatelj 1917. svojom „Rapsodijom nègre”, desetominutnim djelom od pet stavaka za bariton i komornu skupinu. Djelo je bilo posvećeno Satieju i premijerno je izvedeno na jednom od koncerata nove glazbe koje je vodila pjevačica Jane Bathori. Goulding (2004) navodi da je godine 1917. Poulenc dovoljno dobro upoznao Ravela da je s njim mogao ozbiljno razgovarati o glazbi. Bio je užasnut Ravelovim prosudbama, koje su skladatelje o kojima Poulenc nije mislio dobro, uzdizale iznad onih kojima se jako divio. Ispričao je Satieju o ovom nesretnom susretu, a Satie je za Ravela rekao da govori „puno gluposti” (Goulding, 2004).

Od siječnja 1918. do siječnja 1921. Poulenc je bio vojni obveznik u francuskoj vojsci u posljednjim mjesecima Prvog svjetskog rata. Njegove dužnosti koje je služio u ratu, dale su mu vremena za sastavljanje glazbe. Djela „Trois mouvements perpétuels” za glasovir i „Sonata za klavirski duo” napisana su na klaviru lokalne osnovne škole u Saint-Martin-sur-le-Pré, a završio je i svoj prvi ciklus pjesama, „Le bestiaire”, uglazbljujući Apollinaireove pjesme (Geck, 2008). Sonata nije ostavila dubok dojam u javnosti, ali je ciklus pjesama učinio skladateljevo ime poznatim u Francuskoj, a „Trois mouvements perpétuels” ubrzo su ostvarili međunarodni uspjeh (Mellers, 1993). Potreba za stvaranjem glazbe u ratno vrijeme naučila je Poulenca mnogo o pisanju za sve dostupne instrumente (Mellers, 1993). U ovoj fazi svoje karijere Poulenc je bio svjestan

svog nedostatka akademskog glazbenog obrazovanja. Četiri Poulencova rana djela prouzročena su na području Montparnassea, gdje je između 1917. i 1920. violončelist Félix Delgrange predstavio koncerte glazbe mladih skladatelja.

3.2. Uspon slave

Od ranih 1920-ih Poulenc je bio dobro prihvaćen u inozemstvu, posebice u Britaniji, i kao izvođač i kao skladatelj. Godine 1921. Ernest Newman napisao je u *The Manchester Guardianu*: „Držim oko na Francisu Poulencu, mladiću koji je tek došao u svoje dvadesete. Trebao bi se razviti u lakrdijaša prvog reda.” (Newman, 1921). Newman je rekao da je rijetko čuo nešto tako ukusno apsurdno kao što su dijelovi Poulencova ciklusa pjesama *Cocardes*, uz pratnju koju svira neortodokсна kombinacija trombona, violine i udaraljki (Mellers, 1993). Shapiro (2011) navodi da su godine 1922. Poulenc i Milhaud otputovali u Beč kako bi upoznali Albana Berga, Antona Weberna i Arnolda Schönberga. Nijedan od francuskih skladatelja nije bio pod utjecajem revolucionarnog dvanaesttinskog sustava svojih austrijskih kolega, ali su se divili trojici kao njegovim vodećim zagovornicima.

1923. godine Poulenc je dobio narudžbu od Sergeja Djagiljeva za cjelovečernju baletnu partituru. Odlučio je da će tema biti moderna verzija klasične francuske fete galante. Ovo djelo, „*Les biches*”, odmah je postiglo uspjeh. Poulencova nova slava nakon uspjeha baleta bila je neočekivani uzrok njegovog otuđenja od Satieja (Perley, 2015). Kako je desetljeće napredovalo, Poulenc je stvorio niz skladbi, od pjesama do komorne glazbe i još jednog baleta, „*Aubade*”.

3.3. Novi povratak

Početakom sljedećeg desetljeća, Poulenc se vratio pisanju pjesama, nakon dvije godine pauze u tome. Njegov „*Epitaphe*”, na pjesmu od Malherbea, napisan je u spomen na Linossiera.

Kasnije te godine, napisao je tri seta pjesama uz riječi Apollinairea i Maxa Jacoba, od kojih su neke od njih bile ozbiljnog tona, a druge su podsjećale na njegov raniji rad, bile su napisane u bezbrižnijem stilu. Godine 1932. njegova je glazba među prvima emitirana na televiziji, u prijenosu BBC-ja u kojem su Reginald Kell i Gilbert Vinter svirali njegovu Sonatu za klarinet i fagot (Geck, 2008). Njegova kasnija djela nastala su u ozbiljnom stilu. Godine 1937. skladao je svoje prvo veće

liturgijsko djelo, „Misu u G-duru” za sopran i mješoviti zbor a cappella, koja je postala najčešće izvođena od svih njegovih sakralnih djela⁴.

Nove Poulencove skladbe nisu sve bile tako ozbiljne. Njegova usputna glazba za predstavu *La Reine Margot*, s Yvonne Printemps u glavnoj ulozi, bila je pariška plesna glazba 16. stoljeća i postala je popularna pod naslovom *Suite Française*. Glazbeni kritičari općenito su nastavili definirati Poulenca prema njegovim laganim djelima, i tek je 1950-ih njegova ozbiljna strana bila široko prepoznata. Kelly (2017) navodi da je njegova glazba također bila popularna u Americi, a mnogi su je smatrali „suštinom francuske duhovitosti, elegancije i dobrog raspoloženja”. Posljednjih godina 1930-ih, Poulencove skladbe nastavile su varirati između ozbiljnih i ležernih djela. „*Quatre motets pour un temps de pénitence*” (Četiri pokornička moteta, 1938.–39.) i pjesma „*Bleuet*” (1939.), elegična meditacija o smrti, u kontrastu su s ciklusom pjesama „*Fiançailles pour rire*” (Laka zaruka), koji ponovno dočarava duh „*Les biches*”.

4. PRIKAZ SUITE FRANÇAISE F. POULENCA

Pojam *suita* dolazi od francuske riječi „*suite*” (niz, slijed)⁵. *Suita* je uz sonatu i koncert, jedan od najznačajnijih instrumentalnih oblika 18. stoljeća. Ona predstavlja „niz karakterističnih instrumentalnih stavaka, odrešito ritmičkog karaktera, pri čemu je svaki stavak zapravo jedan određeni ples” (Andreis, 1989). Može biti skladana za solistička glazbala, komorne sastave ili orkestre. Francis Poulenc napisao je nekoliko poznatih *suita* u svoje vrijeme. Kao njegova najpoznatija ističe se ranije spomenuta klavirska *suita* „*Trois mouvements perpetuels*” i *Suite Française* tj. „Francuska *suita*“ koja predstavlja orkestralnu *suitu* za puhačke instrumente, udaraljke i čembalo.

4.1 *Suite Française*

Suite Française skladana je u neoklasičnom stilu za dramu Édouarda Bourdeta pod nazivom „*La Reine Margot*”⁶. Važno je reći kako je ona inspirirana njegovim glazbenim uzorom Claude

⁴ Tuttle, J. Francis Poulenc: French musician 1899-1963. Dostupno na: <https://poulenc.fr/en/biography/> (pregled: 14.8.2024.)

⁵ Kiš-Ambruš, R., Janković A., Matoš, N., Seletković, T., Šimunović Z. (2020). *Glazbeni krug 7*. Dostupno na: <https://hr.izzi.digital/DOS/17246/45118.html> (pregled: 15.8.2024.)

⁶ Tuttle, J. Francis Poulenc: French musician 1899-1963. Dostupno na: <https://poulenc.fr/en/biography/> (pregled: 15.8.2024.)

Gervaisom i njegovom plesnom zbirkom „Le livre de dancieries“⁷. Suita je nastala 1935. godine i u njoj se prepoznaju i reinterpretiraju glazbeni oblici i stilovi iz prošlih razdoblja, konkretno, renesanse. Ona je bila napisana za dvije oboe, dva fagota, dvije trube, tri trombona, udaraljke i čembalo. Verzija te suite za klavir danas je manje poznata od orkestralne verzija koja je objavljena tek 1948. Godine (Tranchefort, 1987). Gervaisovi plesovi bili su pisani za četiri ili pet vokalnih dionica i zahtijevali su razne vrste renesansnih puhačkih, limenih i gudačkih instrumenata⁸. Poulenc je u svojoj suiti upotrijebio čembalo koje je bilo karakteristično za nekoliko njegovih djela jer je njegova upotreba dodatno podsjećala na glazbu renesansnog i baroknog razdoblja⁹.

Suita se sastoji od 7 stavaka od kojih svaki od njih ima određeni plesni oblik ili karakterističan stil¹⁰. Svi plesovi koji čine ovih 7 stavaka, pripadaju renesansi, a to su: Bransle de Bourgogne, Pavane, Petite marche militaire, Complainte, Bransle de Champagne, Sicilienne i Carillon. Svaki od njih ima svoje karakteristike. Bransle de Bourgogne predstavlja dinamični uvodni stavak u kojem pronalazimo jednostavan plesni ritam i jednostavnost u melodijskoj liniji uz umjereno brzi tempo. Pavane je sporiji ples u kojem Poulenc koristi jednostavnu melodiju. Petite marche militaire je stavak koji je karakterističan za glazbeni stil F. Poulenca u kojemu pronalazimo obilježja glazbe 20. stoljeća. Complainte je stavak u kojemu se odražava tuga i u njemu nailazimo i na renesansne elemente, ali i na modernu harmonijsku složenost. Bransle de Champagne živahan je stavak s bogatim harmonijskim sadržajem i raznim ritmičkim varijacijama u kojima se očitava renesansni ples uz moderne elemente. Sicilienne je ples sporog ritma koji spaja moderno sa renesansnim. Carillon kao završni stavak ove suite oponaša zvuk zvona i donosi svečani ton sa nizom repetitivnih elemenata. Glazba iz šest stavaka njegove suite temeljena je na posuđenim melodijskim i ritmičkim

⁷ Tuttle, J. Francis Poulenc: French musician 1899-1963. Dostupno na: <https://poulenc.fr/en/biography/> (pregled: 15.8.2024.)

⁸ Owen, Hill, C.: Movement and sound: Tracing the intersection of dance and music in piano works by Maurice Ravel, Francis Poulenc and Badie Khaeleghian. Dostupno na: <https://www.proquest.com/openview/8bfb0cf8e99e8026ceab151671b65538/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y> (pregled: 26.8.2024.)

⁹ Owen, Hill, C.: Movement and sound: Tracing the intersection of dance and music in piano works by Maurice Ravel, Francis Poulenc and Badie Khaeleghian. Dostupno na: <https://www.proquest.com/openview/8bfb0cf8e99e8026ceab151671b65538/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y> (pregled: 26.8.2024.)

¹⁰ Owen, Hill, C.: Movement and sound: Tracing the intersection of dance and music in piano works by Maurice Ravel, Francis Poulenc and Badie Khaeleghian. Dostupno na: <https://www.proquest.com/openview/8bfb0cf8e99e8026ceab151671b65538/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y> (pregled: 26.8.2024.)

figurama iz Gervaisova „Livre de dancieries“. Važno je naglasiti kako nije cijela suite utemeljena na ponavljanju Gervaisovih ritmičkih i melodijskih figura već je uz posuđeni materijal Poulenca umetnuo svoju vlastitu novu i jedinstvenu melodiju. Kroz svih šest plesova koji su posuđeni iz Gervaisovog „Livre de dancieries“, Poulenc je zadržao izvorni tonalitet, a za nove komponirane materijale u suiti koristio je bogatije, raskošnije teksture¹¹. U svojoj suiti Poulenc je često ponavljao materijal koji je samo prebacivao u novi tonalitet ili koristio drugačije instrumente. Njegova suite vraća se povijesnim renesansnim oblicima manje se oslanjajući na moderno doba i oblike nastale u razdoblju 20. stoljeća.

4.2. Stavak *Pavane*

Drugi stavak *Suite Française* koji nosi naziv „Pavane“ temeljen je na plesnim formama iz renesansnog doba. Jedan je od šest stavaka suite koji je sastavljen od posuđenih melodijskih i ritmičkih figura iz Gervaisova „Livre de dancieries“. Tranchefort (1987) piše kako je taj stavak sporijeg ritma i kako se sastoji od akorada crnih i bijelih nota.

Slika 3. Prikaz istog materijala u Pavanne d'Angleterre C. Gervaisa i Pavane F. Poulenca

The image shows a musical score for '4a. Pavanne d'Angleterre'. It consists of five staves, each representing a different vocal part: Superius, Contra tenor, Tenor, Basse taille, and Bassus. The music is written in G major (one sharp) and 3/4 time. The melody is simple and rhythmic, consisting of a sequence of notes that are repeated across the different parts. The notes are a mix of black and white notes, creating a rhythmic pattern. The score is presented in a clean, black and white format.

¹¹ Owen, Hill, C.: Movement and sound: Tracing the intersection of dance and music in piano works by Maurice Ravel, Francis Poulenc and Badie Khaelegian. Dostupno na: <https://www.proquest.com/openview/8bfb0cf8e99e8026ceab151671b65538/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y> (pregled: 26.8.2024.)

Kao i ostale stavke ove suite, odlikuje ga jednostavna struktura, ali i složenost koja je prikazana u harmonijskim pomacima (Tranchefort, 1987). Oznaka na samom početku stavka Grave et mélancolique sugerira ozbiljan i melankoličan ton jer i sam tempo Grave ukazuje na spori ritam koji je i tipičan za ovaj ples. „Pavane“ odlikuje korištenje niza disonanci kroz cijeli stavak koje stvaraju određenu dozu napetosti. Vrlo je zanimljivo kako Poulenc tretira disonance, umjesto da ih koristi samo kao alat za napetost ili razrješenje, disonance same po sebi stvaraju melodiju, stvarajući jedinstven zvučni karakter. Prevladava dinamika s oznakom piano i pianissimo što doprinosi mirnoj i suzdržanoj atmosferi tog stavka. Ritam u stavku je jednostavan bez većih promjena.

„Pavane“ se ističe u odnosu na ostale stavke svojom mirnoćom i gracioznošću, nježnijim karakterom, u odnosu na ostale stavke koji su puno živahniji. Na primjer za razliku od stavka „Petite Marche Militaires“ koji je energičan i razigran, „Pavane“ zadržava elegičan ton i atmosferu. U stavku „Pavane“ Poulenca se više fokusirao na melodijsku izražajnost, a manje na isticanje dinamike i ritma.

4.3 Suita – F. Poulenc i njegovi suvremenici

Suite Française posebna je zbog svojeg oslanjanja na glazbene oblike koji su poznati još iz renesanse. Kada bi usporedili tu suitu sa drugim njegovim poznatim suitama, kao što su ranije spomenute „Suite pour piano“ i „Suite en trois mouvements“, ona se ponajviše oslanja na plesove i forme uspostavljene u 16. stoljeću. „Suite pour piano“ i „Suite en trois mouvements“ ponajviše odražavaju Poulencov moderni i neoklasicistički pristup koji se pojavljuje u 20. stoljeću. U njima pronalazimo elemente jazza, popularnih melodija i elemente humora koji su karakteristični za razdoblje 20. stoljeća. Upravo ti elementi, taj stil, ono je što ih razlikuje od *Suite Française*.

Nasuprot njih, *Suite Française* bavi se poznatim renesansnim plesovima i krasi ju razne modulacije te jednostavnije harmonije što je karakteristično renesansom dobu. Ono što također krasi ovu suitu je upotreba dorskih i frigijskih ljestvica koje su karakteristične za razdoblje

renesansne glazbe. Njegove suite karakterizira duhovitost i jednostavnost bez pretjeranih promjena, za razliku od njegovih suvremenika poput Igora Stravinskog i Mauricea Ravela.

Spomenuti suvremenici Francisa Poulenca, Igor Stravinski i Maurice Ravel, stvaraju drugačijim stilom te se upravo uspoređujući njihova djela i djela Poulenca jasno vidi njegov istaknuti renesansni izraz. Igor Stravinski napisao je nekoliko poznatih suita poput suite „Pulcinella Suite” iz 1920. koja je nadahnuta baroknim i renesansnim elementima (White, 1984). Ono što se ističe u njegovim suitama je složeniji ritam i harmonija, zvuk bliži 20. stoljeću. Konkretno njegova suite „Pulcinella Suite” koristi materijal koji je temeljen na glazbi talijanskih baroknih skladatelja (White, 1984). Njegov stil karakteriziran je neoklasicističkim pristupom i upravo je on u ovoj suiti izražen. Neoklasicistički pristup predstavlja povratak formama i glazbenim stilovima iz prethodnog razdoblja (renesansi, baroku) kroz prizmu modernog stila (White, 1984). Maurice Ravel također većinu svojih djela piše po uzoru na barok. Upravo ta složenost i raskoš je ono što ih razlikuje od Poulence koji se drži jednostavnijih tekstura, primjerice, svojoj suiti *Suite Française*. Za primjer možemo uzeti njegovu skladbu „Le Tombeau de Couperin”. Ravel kroz ovu suitu daje počast baroknoj tradiciji. U njoj, gledajući notni zapis također pronalazimo igru disonancama i melodijskim kretanjima baš kao i kod Poulenca. Kao što sam već ranije spomenuo, plesovi koji se nalaze u suitama njegovih suvremenika, poput konkretno, Stravinskog i Ravela, skloniji su harmonijskim eksperimentima i modernim melodijama 20. stoljeća, dok se suite F. Poulenca, odnosno *Suite Française* više oslanja na modalitet koji je karakterističan razdoblju renesanse¹². Plesovi korišteni u suitama njegovih suvremenika bili su ritmičniji i skloniji korištenju harmonija koje su bliže razdoblju njihova stvaranja, 20. stoljeću.

4.4. Barokne suite i suite F. Poulenca

U baroknoj suiti postojala su četiri standardna stavka, a to su: allemande, courante, sarabande i gigue (Andreis, 1989). Barokna suite sve svoje stavke donosi u istome tonalitetu te se u njoj primjenjuje konstruktivno načelo koje vlada instrumentalnom glazbom sve do danas, a to je da su u suiti stavci poredani po načelu kontrasta (Andreis, 1989). Ono što je bitno naglasiti je to da je između dva brza stavka u suiti umetnut jedan polaganiji te se na taj način izbjegava jednoličnost i

¹² Owen, Hill, C.: Movement and sound: Tracing the intersection of dance and music in piano works by Maurice Ravel, Francis Poulenc and Badie Khaeleghian. Dostupno na: <https://www.proquest.com/openview/8bfb0cf8e99e8026ceab151671b65538/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y> (pregled: 26.8.2024.)

„reljefnije se osvijetljuje fizionomija svakog pojedinog stavka” (Andreis 1989). Razlike se daju uočiti ne samo u tempu između susjednih stavaka već i u ritmu. Melodija u baroknim suitama je uvijek vrlo jasno definirana sa sekvencama koje su tipične za određeni tonalitet. U vrijeme baroka suite su pisane najčešće za čembalo ili orkestar¹³. Kod njih je važno istaknuti da imaju baroknu dvodijelnu formu. Svaki stavak je homogen i svaku baroknu suitu karakterizira monotematičnost kao jedna od bitnih karakteristika barokne glazbe općenito.

20. Stoljeće predstavljalo je bogatu raznolikost glazbe. Geck u svojoj knjizi kaže kako skladatelji nove glazbe „često izbjegavaju bilo kakvo izdizanje u nadzemaljsko, kako bi bez prisile na sretan završetak mogli izraziti ono što doživljavaju ili ono što se od njihovih doživljaja može na umjetnički način izraziti” (Geck, 2008.). U 20. stoljeću dolazi do novog procvata suite. Kao jedni od najznačajnijih skladatelja suite tog razdoblja javljaju se Ravel i Debussy, uz naravno, Francisa Poulenca. Suite 20. stoljeća, razdoblja Francisa Poulenca, često sadrže moderne elemente poput promjena u harmoniji, ritmu ili u formi. Poulencove suite slobodnije su strukture sa staccima koji su povezani tematski ili emocionalno (Ross, 2007). Harmonije u njegovim suitama bogatije su i često disonantne, što kod baroknih suita nije slučaj. Kako je u 20. stoljeću glazba modernija i slobodnija, tako je i melodija u njegovim suitama slobodnija i ne toliko simetrična. Suite Francisa Poulenca često imaju neoklasične elemente s modernim senzibilitetom (Ross, 2007). Analizirajući njegove suite jasno se može reći kako se njegova ranije spomenuta suite *Suite Française* razlikuje od ostalih upravo zbog toga što se vraća u dalju prošlost koristeći se glazbenim oblicima koji su nastali u renesansi.

5. ANALIZA KLAVIRSKOG OPUSA F. POULENCA

Poulencova glazba je dijatonska. To je zato što je glavno obilježje Poulencove glazbene umjetnosti njegov melodijski dar. Prema riječima Phillipa Bohlmana (2004), „Za Poulenca najvažniji element od svih bila je melodija i on je otkrio njegov put do ogromne riznice neotkrivenih melodija unutar područja koje je, prema najnovijim glazbenim kartama, bilo istraženo, obrađeno i iscrpljeno.” Poulenc je rekao da nije bio inventivan u svom harmoničnom

¹³ Kiš-Ambruš, R., Janković A., Matoš, N., Seletković, T., Šimunović Z. (2020). Glazbeni krug 7. Dostupno na: <https://hr.izzi.digital/DOS/17246/45118.html> (pregled: 15.8.2024.)

jeziku. Skladatelj Lennox Berkeley napisao je o njemu: „Cijelog svog života bio je zadovoljan korištenjem konvencionalne harmonije, ali njegova upotreba iste bila je tako individualna, tako odmah prepoznatljiva kao vlastita, da je njegovoj glazbi davala svježinu i valjanost¹⁴.”

Pijanist Pascal Rogé komentirao je 1999. da su obje strane Poulencove glazbene prirode jednako važne: „Morate ga prihvatiti kao cjelinu. Ako oduzmete bilo koji dio, ozbiljan ili neozbiljan, uništiti ćete ga. Ako je jedan dio izbrisan, dobivate samo blijeđu fotokopiju onoga što on stvarno jest.¹⁵” Poulenc je prepoznao dihotomiju, ali u svim svojim djelima želio je glazbu koja je "zdrava, jasna i robusna glazba tako iskreno francuska kao što je Stravinskjeva slavenska". Poulenc je obično skladao za klavirom i napisao je mnoga djela za instrumente tijekom svoje karijere. Bio je izvrstan pijanist i klavir je za njega bio prirodan izraz (Tranchefort, 1987). Njegov „Concerto pour orgue” (1938.) ozbiljnog je tona. Poulenc je rekao da je to "na rubu" njegove religiozne glazbe, a ima odlomaka koji se oslanjaju na Bachovu crkvenu glazbu, iako ima i interludija u prozračnom popularnom stilu. Druga baletna partitura, „Les Animaux modèles” (1941.), nikada nije stekla jednaku popularnost kao „Les biches”, iako su i Auric i Honegger hvalili skladateljev harmonijski njuh i snalažljivu orkestraciju. „Koncert za klavir i orkestar” (1949.) u početku je izazvao određeno razočaranje. Mnogi su smatrali da to nije napredak u odnosu na Poulencovu prijeratnu glazbu.

Od djela koja je Poulenc citirao s odobravanjem, petnaest improvizacija *Improvisations* nastalo je u intervalima između 1932. i 1959. Sve su kratke, a najduža traje nešto više od tri minute. Variraju od brze i baletne do nježne lirike, staromodnog marša, perpetuum mobilea, valcera i dirljivog glazbenog portreta pjevačice Édith Piaf. Osam nokturna nastalo je tijekom gotovo jednog desetljeća (1929–38). Bez obzira na to je li ih Poulenc izvorno zamislio kao integralni skup, osmom je dao naslov „Da služi kao koda za ciklus” (*Pour servir de Coda au Cycle*). Iako dijele svoj generički naslov s nokturnima Fielda, Chopina i Fauréa, Poulencovi ne nalikuju nokturnima ranijih skladatelja, budući da su „noćni prizori i zvučne slike javnih i privatnih događaja”, a ne romantične tonske pjesme (Mellers, 1993). Među glasovirskom glazbom također imamo i njegova poznata djela koja uključuju dvije Novelette (1927.–28.), set od šest minijatura za djecu, Villageoises

¹⁴ Lennox Berkeley Society Journal. Francis Poulenc and Lennox Berkeley. 2011: 1-8. Dostupno na: https://poulenc.fr/wp-content/uploads/2020/02/poulenc_berkeley_buckland_compressed.pdf (pregled: 14.8.2024.)

¹⁵ Predota, G. (2023). On this day 30 January: Francis Poulenc Died. Dostupno na: <https://interlude.hk/on-this-day-30-january-francis-poulenc-died/> (pregled: 14.8.2024.)

(1933.), klavirsku verziju sedmostavačne *Suite Française* (1935), i „L'embarquement pour Cythère” za dva klavira (1953). Dvije strane Poulencove glazbene prirode izazivale su nespornosti tijekom njegova života i nastavile su to činiti. Skladatelj Ned Rorem primijetio je: „Bio je duboko pobožan i nekontrolirano senzualan”, to još uvijek navodi neke kritičare da podcjenjuju njegovu ozbiljnost (Mellers, 1993). Njegova beskompromisna privrženost melodiji, kako u lakšim tako i u ozbiljnim djelima, na sličan je način uzrokovala da ga neki smatraju neprogresivnim. Iako na njega nisu mnogo utjecala nova zbivanja u glazbi, Poulenc je uvijek bio živo zainteresiran za djela mlađih generacija skladatelja.

Shapiro (2011) navodi: „Za razliku od nekih umjetnika, bio je istinski zainteresiran za rad drugih ljudi i iznenađujuće je cijenio glazbu koja je bila vrlo udaljena od njegove” (Mellers, 1993). Iako je skladao u raznim glazbenim formama, klavirska glazba zauzima posebno mjesto u njegovom opusu, odražavajući njegovu duboku vezu s ovim instrumentom. Poulencova ljubav prema klaviru bila je očita od samog početka njegove karijere. Njegova prva javno izvedena skladba bila je upravo za klavir, a tijekom cijelog života klavir je ostao središnji instrument kroz koji je izražavao svoju umjetničku viziju. Poulencova klavirska glazba obuhvaća širok raspon stilova i izraza, od virtuosnih solističkih djela do intimnih komornih skladbi. Poulencov doprinos klavirskoj literaturi nije ograničen samo na solističke skladbe. Njegova komorna glazba za klavir, uključujući djela poput „Sextuor” za klavir i puhače te „Sonata za dva klavira”, svjedoče o njegovoj sposobnosti da stvori kompleksne i bogate teksture unutar manjih ansambala. Ove skladbe često zahtijevaju visoku razinu tehničke vještine i glazbene suradnje među izvođačima, odražavajući Poulencovu duboku razumijevanje klavira kao solističkog i komornog instrumenta.

Kroz cijelu svoju karijeru, Poulenc je ostao vjeran klaviru kao sredstvu glazbenog izraza. Njegova djela za klavir odražavaju njegovu osobnu estetiku, koja je bila istovremeno ukorijenjena u tradiciji i otvorena prema inovaciji. Sposobnost da kombinira jednostavnost i složenost, vedrinu i ozbiljnost, učinila je njegova klavirska djela trajno relevantnima i privlačnima izvođačima i publici.

6. ZAKLJUČAK

Francis Jean Marcel Poulenc bio je jedan od najistaknutijih francuskih skladatelja 20. stoljeća. Njegovo glazbeno nasljeđe prožeto je bogatstvom melodijske izražajnosti, harmonijske inventivnosti i ritmičke živahnosti. Iako je njegova glazba često bila ukorijenjena u tradiciji, uvijek je odražavala modernost i inovativnost koja je definirala francusku glazbenu scenu njegova vremena. Suvremenici Francisa Poulenca, poput Mauricea Ravela i Igora Stravinskog, imali su značajan utjecaj na njegov razvoj. Ravelova tehnička briljantnost i sposobnost orkestriranja bili su nešto čemu je Poulenc težio, dok ga je Stravinski inspirirao svojim ritmičkim inovacijama i harmonskim eksperimentima. U tom intelektualno i umjetnički bogatom okruženju, Poulenc je uspio razviti svoj jedinstveni glas koji je kombinirao klasične forme s modernim izražajnim sredstvima. Ključan trenutak u Poulencovoj karijeri bio je njegov ulazak u skupinu „Les Six”. „Les Six” su se okupili s ciljem stvaranja nove francuske glazbene estetike koja bi se suprotstavila impresionizmu i njemačkom romantizmu. Unutar „Les Six”, Poulenc je našao intelektualnu i kreativnu podršku koja mu je omogućila da slobodno istražuje i razvija svoj stil.

Suite Française d' après Claude Gervais izdvaja se kao jedinstveno djelo unutar njegovog opusa zbog svoje snažne povezanosti s renesansnim plesnim oblicima i jednostavnim harmonijama, što je čini značajno drugačijom od njegovih drugih skladbi, koje su obilježene modernim i neoklasicističkim elementima. Dok djela njegovih suvremenika poput Stravinskog i Ravela istražuju kompleksnije harmonije i ritmove karakteristične za 20. stoljeće, Poulenc u *Suite Française* koristi povijesne glazbene forme kako bi evocirao duh renesanse. Inspiraciju za ovu suitu pronašao je u plesnoj zbirci „Le livre de danceries” Claudea Gervaisa, iz koje je posudio ritmičke i melodijske figure i transformirao ih u jedinstvenu melodiju koja se uklapa u njegov neoklasični stil. Svaki od stavaka *Suite Française* odražava različite plesne oblike i karakteristike iz renesansnog razdoblja. Posebno se ističe stavak „Pavane”, koji se razlikuje svojom elegičnom, melankoličnom atmosferom i jednostavnom harmonijskom strukturom. Dok su drugi skladatelji 20. stoljeća koristili modernije elemente poput jazza i složenih harmonija, Poulenc se u *Suite Française* vraća povijesnim oblicima i stilovima, stvarajući djelo koje je istovremeno i refleksija prošlih glazbenih razdoblja i koje je originalno u svojoj modernoj interpretaciji. Na taj način *Suite Française* ne samo da obogaćuje klavirsku glazbu svog vremena, već također svjedoči o Poulencovom dubokom razumijevanju i cijenjenju glazbene tradicije.

Život i rad Francisa Jeana Marcela Poulenca predstavljaju ključni dio glazbene povijesti 20. stoljeća. Njegovi uzori i suvremenici, uključujući velikane poput Satiea, Ravela i Stravinskog, oblikovali su njegov umjetnički put, dok je suradnja unutar „Les Six“ pružila okvir za razvoj njegovog jedinstvenog stila. Poulencovo nasljeđe nastavlja živjeti kroz izvođenje njegovih djela, svjedočeći o trajnoj snazi njegove glazbene vizije i kreativnosti.

LITERATURA

1. A modern reveal. (2024). *Songs and stories of women composers: Germaine Tailleferre*.
2. Andreis, J. (1989). *Povijest glazbe: [u četiri knjige]*. Zagreb : Sveučilišna naklada Liber, Rijeka
3. Bohlman, Philip V. (2004). *The Music of European Nationalism: Cultural Identity and Modern History. ABC-CLIO World Music Series*; Santa Barbara: ABC-CLIO.
4. Chang, X.; Bin Salleh, M.; Sun, J. (2024). *Resonating Reflections: A Critical Review of Ethnosymbolic Dynamics in Les Six's Music Nationalism Movement*
5. Geck, M. (2008). *Kratka povijest glazbe*. Zagreb: Mozaik knjiga
6. Goulding, P. G. (2004). *Klasična glazba: 50 najvećih skladatelja i njihovih 1000 najpoznatijih djela*. Zagreb: V.B.Z., (Ljubljana: Tiskarna Ljubljana).
7. Ivry, B. (1996). *Francis Poulenc*. London: Phaidon Press
8. Kelly, Barbara L. (2017). *Tradition and Style in the Works of Darius Milhaud 1912–1939*. London: Routledge
9. Kiš-Ambruš, R., Janković A., Matoš, N., Seletković, T., Šimunović Z. (2020.) *Glazbeni krug 7*. Zagreb: Profil Klett
10. Lennox Berkeley Society Journal. *Francis Poulenc and Lennox Berkeley*. 2011: 1-8.
11. Mellers, W. (1993). *Francis Poulenc*. Oxford Studies of Composers. Oxford: Oxford University Press.
12. Muzička enciklopedija / [glavni urednik Krešimir Kovačević ; glavni redaktor ilustracija Koraljka Kos]. Zagreb : Jugoslavenski leksikografski zavod, [1990]- . (Zagreb : Grafički zavod Hrvatske).
13. Owen, Hill, C. (2022). *Movement and sound: Tracing the intersection of dance and music in piano works by Maurice Ravel, Francis Poulenc and Badie Khaeleghian*. Florida State University: College of music
14. Perley, N. (2015). *Francis Poulenc: Articles and Interviews: Notes from the Heart by Nicolas Southon*, 72(1):168-170.
15. Predota, G. (2023). *On this day 30 January: Francis Poulenc Died*. Interlude.
16. Ross, A. (2007). *The rest is noise: Listening to twentieth century*. Picador.
17. Shapiro, R. (2011). *Les Six: The French Composers and Their Mentors, Jean Cocteau and Erik Satie*. London and Chicago: Peter Owen

18. Tuttle, J. (2024). *Francis Poulenc: French musician 1899-1963*
19. Tranchefort, F. R. (1987). *Guide de la musique de piano et de clavecin*. Librairie Antheme Fayard
20. White, E. W. (1984). *Stravinsky: The Composer and His works*. Berkley and Los Angeles: University of California press

7. SAŽETAK

U svom završnom radu bavio sam se prikazom *Suite Française* u kontekstu klavirske glazbe 20. stoljeća, jednog od najpoznatijih francuskih skladatelja 20. stoljeća, Francisa Poulenca. Njegov opus obuhvaća raznovrsna djela uključujući pjesme, klavirska djela, komornu glazbu, zborna djela, opere, balete i orkestralnu glazbu. Ipak, unatoč toj raznolikosti, jasno je da je Poulenc gajio posebnu naklonost prema dva instrumenta: klaviru i glasu. Njegov skladateljski stil obilježen je melodijskom jednostavnošću i harmonijskom inventivnošću. Francis Poulenc bio je član grupe „Les Six” koju su činili: Darius Milhaud, Arthur Honegger, Georges Auric, Germaine Tailleferre, Louis Durey i sam Francis Poulenc. Grupa je formirana kao reakcija protiv dominacije impresionizma i romantizma te je tražila jednostavniji i jasniji glazbeni izraz. *Suite Française* bila je vjerna reinterpetacija melodije renesansnog skladatelja 16. stoljeća, Claudea Gervaisa, djela *Le livre de dancieries*. To je orkestralna suita za puhačke instrumente, udaraljke i čembalo. Sastoji se od sedam stavaka od kojih svaki donosi karakterističan plesni oblik iz renesanse. Poulencov drugi stavak *Pavane* obilježen je sporim ritmom i melankoličnim, sjetnim tonom što ga i razlikuje od ostalih stavaka. Za razliku od Poulencove suite koja se drži jednostavnosti i duhovnosti, njegovi suvremenici poput Stravinskog ili Ravela, imaju moderniji pristup. Poulenc je kroz *Suitu Française* spojio klasične forme s modernim izrazom i time ostavio dubok trag u klavirskoj glazbi 20. stoljeća.

Ključne riječi: *Suite Française*, *Les Six*, klavirska glazba, jednostavnost, *Pavane*, *Le livre de dancieries*, Claude Gervais

8. SUMMARY

In my thesis, I examined *Suite Française* in the context of 20th-century piano music, composed by one of the most renowned French composers of the 20th century, Francis Poulenc. His body of work encompasses a variety of pieces including songs, piano works, chamber music, choral works, operas, ballets, and orchestral music. Despite this diversity, Poulenc clearly held a particular fondness for two instruments: the piano and the voice. His compositional style is characterized by melodic simplicity and harmonic inventiveness.

Francis Poulenc was a member of the group "Les Six," which included Darius Milhaud, Arthur Honegger, Georges Auric, Germaine Tailleferre, Louis Durey, and Poulenc himself. The group was formed as a reaction against the dominance of Impressionism and Romanticism, seeking a simpler and clearer musical expression.

Suite Française was a faithful reinterpretation of melodies by the 16th-century Renaissance composer Claude Gervais, drawn from *Le livre de dancieries*. It is an orchestral suite for wind instruments, percussion, and harpsichord, consisting of seven movements, each reflecting a characteristic Renaissance dance form. Poulenc's second movement, *Pavane*, is marked by a slow tempo and melancholic, wistful tone, distinguishing it from the other movements. In contrast to Poulenc's suite, which adheres to simplicity and spirituality, his contemporaries like Stravinsky or Ravel adopted a more modern approach. Through *Suite Française*, Poulenc blended classical forms with modern expression, leaving a profound mark on 20th-century piano music.

Key words: *Suite Française*, *Les Six*, piano music, simplicity, *Pavane*, *Le livre de dancieries*, Claude Gervais

POPIS SLIKA

[Slika 1. Prikaz umjetnika](#)

[Slika 2. Prikaz Les six](#)

[Slika 3. Prikaz istog materijala u Pavanne d'Angleterre C. Gervaisa i Pavane F. Poulenca](#)